

- Intet alternativ til kapitalismen

- I dag ser jeg ikke noe alternativ til det kapitalistiske systemet, hverken globalt eller nasjonalt, sier Reiulf Steen.

HANNE STRØMME
JON PETTER EVENSEN (foto)

Det betyr ikke at det kapitalistiske systemet er fullkomment, sier den tidligere Ap-lederen. Allerede det moderne sosialdemokratiske systems grunnlegger, Eduard Bernstein, mente at det sannsynligvis kan etableres tilfredsstillende sosiale forhold under et kapitalistisk produksjonssystem.

- Men produksjonssystemet er blitt tøffere og hardere, som Kåre Willoch har sagt, «grådigere». Hvis jeg får skyte inn her, er Kåre Willoch ett av de mest oppmuntrende fenomener jeg har sett i det siste - og samtidig litt nedslående, for unge skulle komme inn. Willoch tenker nytt. Jeg skjønner ikke at det skal være en dyd å mene det samme hele livet, tvert imot.

Etter 24 timers flyreise fra Santiago i Chile er Reiulf Steen tilbake i Oslos gater, med kurs for hjemmet på Nesodden. Han har avsluttet en fire-års periode som ambassadør i Chile, med sideakkreditering til Peru og Ecuador.

Nå venter en forskertilværelse i FAFO, denne institusjonen som han selv og Terje Rød Larsen fikk ideen til da de gikk gatelangs en kveld og tenkte over hva de skulle gjøre med livene sine. Forskertermaet er velferdsstaten.

- Er det samfunnsutviklingen som gjør at du i dag

finner andre svar, eller er det du selv som ser annerledes på det?

- Begge deler. Jeg hadde altfor firkantede oppfatninger og holdninger da jeg var yngre og mer unyansert, ikke minst i synet på mennesker. Tilhørte du arbeiderklassen var du bra, tilhørte du borgerskapet var du ond. Det er nesten flaut å måtte innrømme at man har ment noe så dumt. Vi må frigjøre oss fra den mentale tvangstanke at vi nødvendigvis skal tilhøre ulike typer kategorier. Men selvfølgelig har det også skjedd dramatiske forandringer i verden.

I gammel forstand finnes det ikke ideologier i dag, fremholder Steen.

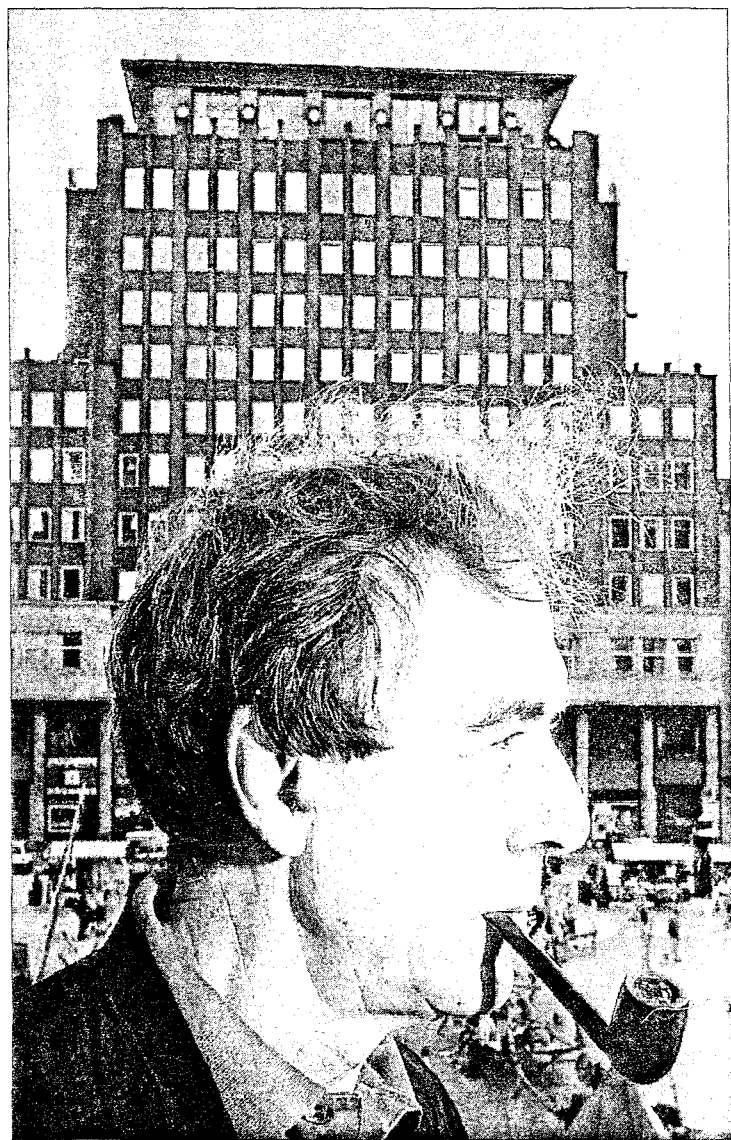
- Vi står foran en teknologisk revolusjon som har minst like store konsekvenser som den industrielle, som skapte alle de moderne ideologier vi prøver å leve av i dag - liberalismen, konservatismen, sosialismen og kommunismen. Mennesket lever ikke av datamaskinen alene. I vårt århundre frem

til 80-årene var det klare sosiale begreper for de politiske partiene - Bondepartiet for storbøndene, Høyre for

byborgerskapet, venstre for de liberale skiktene og Arbeiderpartiet for arbeiderklassen. Denne delingen eksisterer knapt lenger. Jeg har inntrykk av at regjeringene i Vest-Europa i dag skifter etterhvert som de blir utslitt.

- Hvilke klasser ser du for deg i etterkant av den teknologiske revolusjon?

- Jeg tror man må gå etter andre mønstre enn de økonomiske, kanskje etter grad av utdannelse og kunnskap. Og jeg ser med adskillig engstelse på et skille mellom dem som har utdannelse og dem som ikke har det. Det er et enda mer brutalt

TILBAKE I OSLO: - Hvis ikke velferdsstaten skal dø av åndenød, må den nå konsentreres om noen fundamentale ordninger, sier Reiulf Steen, som skal forske på velferdsstaten i FAFO.

skille. - Sosialantropologen Unni Wikan fremholder at innvandrerne kan bli en ny underklasse?

- Det har jeg bare begrenset tro på, da må du i så fall utvide det til hele den tredje verden. Innvandrere med

høy utdannelse i Norge har samme betingelser for sosial status som andre.

Hovedtemaet for Steens

forskerarbeid fremover blir hvorvidt den sosialdemokratiske velferdsmodell kan overleve i en ny sosial- og teknologisk tidsalder.

- Etter min oppfatning har velferdsstaten fått så store problemer fordi den er blitt så mangfoldig. Hvis den ikke skal dø av åndenød, må den konsentreres om noen fundamentale ord-

nin-
ger
ut-
dan-
nelse,
helse
og
omsorg
for
barn
og
eldre.

Jeg kan huske dengang likestillingsdebatten var på det heteste, at det ble foreslått i Stortinget at man skulle overvåke i hjemmene om likestillingsloven ble overholdt, og det skulle være det offentliges oppgave å gjennomføre en slik overvåking. Men nå har jeg inntrykk av at pendelen svingte; nå skal det offentlige ikke ha ansvaret for noe.

Professor Erling Steigum jr., «generasjonsregnskaps»-far i Norge, har trukket frem Chile som et vellykket eksempel på at det går an å gå fra et offentlig folketrykksystem til et system basert både på offentlige og private fond, etter Verdensbankens anbefalinger.

- Har du tro på et slikt system også i Norge?

- Den norske folketrygden er pålagt oppgaver som den ikke var ment for, og bidrar i dag til å finansiere altfor mye. Jeg er søkende på dette området, men føler meg temmelig sikker på at en kombinasjon av fondsdannelse og sparing er gunstig, fordi det bidrar til mer sparing. Det er mye du kan si kritisk om det chilenske systemet, men fordi Norge er mye mer velstående, kan vi skape et mer avansert system. Fagforeningene i Chile var i utgangspunktet imot det nye systemet, men er for det i dag.

- En av de viktigste ting som er skjedd i Norge, er Lund-kommisjonen, sier Steen uoppfordret.

- Den viser at det er grunnleggende rettsinstinkter i det norske samfunn. Det har skjedd mye verre ting i andre land, men vi ville finne ut av det. Det fungerte veldig tregt i denne sammenhengen, men det fun-

gerte.
Lund-
kommisjonen
avdekket
den norske
uskylden, sett i
sammenheng
med for
eksempel
CIA, som

tok livet av mennesker i Mellom-Amerika, MI6 og MI5 i Storbritannia og Mossad i Israel. Selv om jeg satt nokså sentralt til, fryktet jeg vel at kommisjonen hadde mer å avdekke. Og for egen del, selv om det kanskje er for selvhøveførende, var det en veldig lettelse at Lund-kommisjonen slo fast at det ikke var noen basis for alt oppstyret omkring meg selv og Engen-saken sommeren og høsten 1989.

- I Norge har det den senere tid vært en diskusjon om to-delingen av lederverv i Arbeiderpartiet. Mener du dette er en egnet ordning for partiet i dag?

- Arbeiderpartiet har lang erfaring med to-ledersystem, sier Steen, og nevner i historisk rekkefølge Nygaardsvold og Torp, Torp og Gerhardsen, Gerhardsen og Bratteli, Bratteli og Steen selv og Nordli og Steen, før Brundtland og Jagland nå.

- De erfaringene vi har, tilsier at et parti skal ha én leder. Et splittet lederskap er aldri av det gode.

- Du har uttalt at du ikke har politiske ambisjoner når du nå vender hjem, men det er vanskelig å tro at du ikke vil delta i den politiske debatt?

- Jeg ønsker meg mest mulig ro, for det har av ulike grunner blitt slik at jeg har levd et veldig turbulent liv, sier Reiulf Steen.

” Kåre Willoch er et av de mest oppmuntrende fenomener jeg har sett i det siste. Han tenker nytt ”

110242